

dr hab. Grzegorz Bełz

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

wpr, 01.06.2023 r.

OCENA OSIĄGNIĘĆ

dr inż. Justyny Żywiołek

ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk o zarządzaniu i jakości
w związku z postępowaniem habilitacyjnym wszczętym w dniu 20 maja 2022

I. Podstawy formalne recenzji

Podstawę formalną sporządzenia recenzji stanowi pismo dr hab. Agaty Mesjasz-Lech, Przewodniczącej Rady Dyscypliny Naukowej Nauki o Zarządzaniu i Jakości na Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej, z dnia 25 października 2022 roku informujące o wyznaczeniu mnie w dniu 26 września 2022 roku przez Radę Doskonałości Naukowej na recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym dr inż. Justyny Żywiołek oraz powołaniu mnie w dniu 25 października 2022 przez Radę Dyscypliny Naukowej Nauki o Zarządzaniu i Jakości na Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej w skład komisji habilitacyjnej.

Podstawą do przeprowadzenia oceny były następujące dokumenty oraz prace przesłane przez Habilitanta:

- wniosek dr inż. Justyny Żywiołek do Rady Doskonałości Naukowej o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego z dnia 16 maja 2025,
- skan dyplomu doktora w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauk o zarządzaniu,
- autoreferat przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych opracowany w języku polskim,
- autoreferat przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych opracowany w języku angielskim,
- monografia „Zarządzanie zasobami informacji i wiedzy jako determinanta bezpieczeństwa przedsiębiorstwa” stanowiąca osiągnięcie naukowe, o którym

mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2a Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce,

- wykaz innych (nie wchodzących w skład osiągnięcia naukowego) opublikowanych prac naukowych,
- oświadczenia współautorów.

Recenzja niniejsza została opracowana w oparciu o wymogi określone w art. 219. Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jednolity w oparciu o Dz. U., 2022 rok, poz. 574; przywoływana dalej w tekście recenzji jako „Ustawa z dnia 20 lipca 2018 roku”).

Udostępniony do recenzji zbiór publikacji stanowiących dorobek naukowo-badawczy uważam za zbiór pozwalający na dokonanie przeze mnie oceny osiągnięć naukowych Habilitantki. W powiązaniu z pozostałymi przedstawionymi powyżej danymi, w mojej ocenie dokumentacja jest kompletna a Habilitantka spełnia wymogi formalne dopuszczenia do postępowania habilitacyjnego. Oświadczam jednocześnie, że nie jestem współautorem żadnej z publikacji przedłożonych do niniejszej oceny.

Poniżej przedstawiam kolejno: podstawowe dane o przebiegu pracy naukowo-badawczej Habilitantki, ocenę osiągnięcia naukowego, ocenę istotnej aktywności naukowej a w zakończeniu przedstawiam konkluzje mojej oceny.

II. Podstawowe dane o przebiegu pracy naukowo-badawczej i dydaktycznej dr inż. Justyny Żywiołek

Dr inż. Justyna Żywiołek uzyskała w 2010 roku tytuł magistra metalurgii na Wydziale Inżynierii Procesowej Materiałowej i Fizyki Stosowanej Politechniki Częstochowskiej.

W roku 2014 na podstawie rozprawy doktorskiej pod tytułem „Wpływ zarządzania procesami informacyjnymi na bezpieczeństwo zasobów wiedzy w przedsiębiorstwie” (promotor: prof. dr hab. inż. Andrzej Szymonik), w ramach przewodu prowadzonego na Wydziale Organizacji i Zarządzania Politechniki Łódzkiej Habilitantka uzyskała stopień doktora w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauk o zarządzaniu.

W 2015 roku Habilitantka rozpoczęła pracę w Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej na stanowisku adiunkta.

III. Ocena osiągnięcia naukowego dr inż. Justyny Żywiołek

We wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego z dnia 16 maja 2022 roku Habilitantka wskazała jako swoje osiągnięcie naukowe monografię pt. „Zarządzanie zasobami informacji i wiedzy jako determinanta bezpieczeństwa przedsiębiorstwa”.

W związku z powyższym w tej części recenzji skupiam się na ocenie ww. monografii, jako osiągnięcia naukowego w rozumieniu art. 219 ust. 1, pkt 2a ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku. Odnoszę się przy tym do zadeklarowanego przez Habilitantkę znacznego wkładu przedkładanego osiągnięcia w rozwój dyscypliny nauk o zarządzaniu i jakości.

Wskazana monografia została wydana w 2020 roku przez Wydawnictwo Politechniki Częstochowskiej. Jej recenzentami wydawniczymi byli prof. dr hab. Mirosław Kwieciński oraz dr hab. inż. Jacek Łuczak.

Dobór problematyki badawczej

Mimo niejednoznacznego zdefiniowania problemu badawczego, na podstawie treści monografii oraz autoreferatu uważam, że dotyczy on niewielkiej świadomości i wiedzy na temat wpływu kultury organizacyjnej na bezpieczeństwo informacji w przedsiębiorstwie oraz poszukiwania sposobu rozwijania kultury bezpieczeństwa, aby zminimalizować ryzyko utraty lub kompromitacji danych.

W moim przekonaniu podjęty problem jest cenny zarówno z punktu widzenia teorii jak i praktyki zarządzania. Bezpieczeństwo informacji i danych jest krytycznym warunkiem cyfrowej transformacji tak w skali przedsiębiorstwa jak i gospodarek oraz społeczeństw. Co istotne, zagadnienie to niesie strategiczne wyzwania, które zdecydują o konkurencyjności poszczególnych regionalnych gospodarek. Tak europejskiej jak i amerykańskiej czy azjatyckiej. Z perspektywy tak teorii jak i praktyki zarządzania stoimy na przykład wciąż przed znalezieniem odpowiedzi na istotne w Europie pytanie, jak zapewnić konkurencyjność i innowacyjność przy jednoczesnym podporządkowaniu polityki w zakresie ochrony danych godności jednostki. Równocześnie jednak, w ramach wdrażania europejskiej strategii dla danych, praktyka a za nią teoria zarządzania będą musiały sprostać nadchodzącym nowym regulacjom dotyczącym danych publicznych oraz gromadzonych np. w ramach Internetu rzeczy co spowoduje rewolucyjne zmiany prawne. Potraktowanie danych jako wspólnego zasobu, podstawowego dla wzrostu gospodarczego, konkurencyjności, innowacji, tworzenia miejsc pracy i ogólnego postępu społecznego wpłynie na konieczność wypracowania nowych polityk zarządzania bezpieczeństwem danych i informacji.

Warto także zwrócić w tym kontekście uwagę na rosnące znaczenie tej problematyki w obliczu rewolucji związanej z rozwojem generatywnej sztucznej inteligencji. Stoimy przed koniecznością określenia nowych modeli biznesu, adekwatnych do czasów, w których może zmienić się zarówno dotychczasowe rozumienie własności intelektualnej jak również odpowiedzialności za podejmowane decyzje.

Podjmując problemy bezpieczeństwa informacji Habilitantka podejmuje więc jedno z kluczowych wyzwań, którym sprostanie zdecyduje o konkurencyjności przedsiębiorstw i gospodarki europejskiej jak również sposobie naszego życia. Habilitantka podjęła więc problematykę ważną zarówno w warstwie teoretycznej jak i praktycznej. Wskazanie poprawnie zdefiniowanego problemu naukowego i jego rozwiązanie może spełniać wymogi stawiane osiągnięciu mającemu stanowić znaczny wkład w rozwój teorii zarządzania.

W tym miejscu należy jednak zwrócić uwagę na to, jaki konkretnie problem naukowy leży u podstaw badań Habilitantki. We wstępie recenzowanej monografii definiuje go w oparciu o pytanie: „jaka jest relacja pomiędzy kulturą organizacyjną a obecnym poziomem i prognozami zmian bezpieczeństwa informacji i wiedzy oraz jakie są uwarunkowania tej relacji w kontekście tworzenia kultury bezpieczeństwa”. Jednak w części empirycznej monografii (pkt 4.2 „Charakter badań i problem badawczy”) Habilitantka określa problem badawczy dotyczący badań ilościowych w oparciu o pytanie „jakie jest znaczenie kultury organizacyjnej dla poziomu bezpieczeństwa przedsiębiorstwa oraz jakie są uwarunkowania tej relacji w kontekście zarządzania informacją i wiedzą”. Równocześnie w autoreferacie nie odnosi się jednoznacznie do zaistniałych wewnątrz monografii rozbieżności sformułowania problemu naukowego.

W oparciu o powyższe, mimo podjęcia przez Habilitantkę istotnej problematyki sam wybór problemu naukowego, jest niejednoznaczny i sugeruje brak uporządkowanego podejścia do procesu badawczego. Trudno więc stwierdzić czy jakiegokolwiek zaproponowane w wyniku tego procesu rozwiązanie może spełniać wymogi stawiane osiągnięciu mającemu stanowić znaczny wkład w rozwój teorii zarządzania. Równocześnie należy zwrócić uwagę na to, iż mimo wyodrębnienia w monografii pkt. 4.1 („Osadzenie badań empirycznych w dyscyplinie nauk o zarządzaniu”) Habilitantka nie potrafiła przedstawić argumentów za osadzeniem kultury bezpieczeństwa w dyscyplinie nauk o zarządzaniu, choć powinno to być łatwe.

Cele i pytania badawcze

Habilitantka zadeklarowała, że głównym celem monografii jest analiza, opis, wyjaśnienie uwarunkowań oraz znaczenia wpływu bezpieczeństwa zasobów informacji

i wiedzy na tworzenie kultury bezpieczeństwa w przedsiębiorstwie. Co istotne przedstawione powyżej brzmienie celu głównego we Wstępie monografii różni się od sformułowania w rozdziale 4.4., gdzie Habilitantka definiuje tzw. główny cel poznawczy, jako „zbadanie relacji występujących pomiędzy elementami składowymi bezpieczeństwa zasobów informacji i wiedzy, próba scharakteryzowania istniejących mechanizmów pomiędzy zasobami informacji i wiedzy a ich bezpieczeństwem, a także określenie zależności pomiędzy kulturą organizacyjną a bezpieczeństwem zasobów informacji i wiedzy”.

Tak postawiony cel główny w swych dwóch wariantach wraz z celami teoriopoznawczymi, empirycznymi, metodycznymi oraz aplikacyjnymi zwraca uwagę na kłopot Habilitantki z jasnym określeniem relacji przyczynowo skutkowej w pojęciach kluczowych dla Jej procesu badawczego. Nie byłoby przy tym błędem uznanie, że ta relacja jest dwustronna oraz poszukiwanie co z tego wynika. Słabością koncepcji jest raczej niejasne „mieszanie” kierunku tej relacji bez próby jasnego wyjaśnienia istoty sprzężeń zwrotnych. Równocześnie za słabość uznaję brak rygoru pojęciowego czego wyrazem może być pierwszy z celów teoriopoznawczych, który Habilitantka przedstawiła jako „uporządkowanie dorobku z zakresu zarządzania informacją i wiedzą w przedsiębiorstwach w formie spójnego obrazu kultury bezpieczeństwa”. W świetle obecnego dorobku teorii zarządzania stworzenie „spójnego obrazu kultury bezpieczeństwa” nie jest wystarczające dla „uporządkowania dorobku z zakresu zarządzania informacją i wiedzą w przedsiębiorstwach”. Pojęcie kultury nie obejmuje całokształtu problematyki zarządzania. Równocześnie sposób sformułowania celów należy uznać w przypadku wielu z nich za błędny z uwagi na brak jasności, konkretności i mierzalności. Dobrze pokazuje to przytoczony powyżej główny cel poznawczy, będący zlepkiem kilku różnych oczekiwań trudnych do jednoznacznej kwantyfikacji. Tak swobodne podejście do kluczowych dla problematyki badawczej pojęć może sprawiać wrażenie pseudonaukowości i braku orientacji Habilitantki w dyscyplinie naukowej, w której wnioskuje o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Uważam, że przestrzeganie poprawności i rygoru pojęciowego jest na tym poziomie niezbędne.

Habilitantka przyjęła także hipotezę badawczą, iż „wprowadzenie kultury bezpieczeństwa w przedsiębiorstwach pozwala na poprawę stanu bezpieczeństwa zasobów informacji i wiedzy przedsiębiorstw” a także 12 szczegółowych hipotez badawczych. Niestety w przypadku co najmniej 7 z nich stwierdzam niską ich relewantność wynikającą z truizmu sformułowań czego dobitnym przykładem może być brzmienie hipotezy H3 „incydenty bezpieczeństwa oraz zagrożenia obniżają poziom bezpieczeństwa”.

W oparciu o powyższe uwagi uważam, że w przyjęte przez Habilitantkę sformułowania celów, pytań i hipotez stanowią słabą stronę procesu badawczego podważając jego potencjalną wartość.

Zastosowane metody badawcze

Analiza przedstawionego przez Habilitantkę opisu metod badawczych wskazuje niestety na kolejne słabości przyjętego postępowania badawczego, zwłaszcza w zakresie badań empirycznych. Habilitantka wskazała, że badania składały się z dwóch zasadniczych faz: badań wstępnych nazwanych fazą A oraz badań właściwych nazwanych fazą B. W fazie wstępnej zastosowaną metodą badawczą był kwestionariusz ankietowy. Objęła ona 20 przedsiębiorstw. W fazie badań właściwych zastosowanymi metodami badawczymi były wywiad pogłębiony oraz studium przypadku. Objęła ona 1569 przedsiębiorstw.

Szczególną uwagę zwraca faza badań właściwych. Pozwala ona wyciągnąć wnioski co do wartości całej metodyki badań, na których opiera się monografia, choć niektóre z uwag prezentuję także w ocenie merytorycznej monografii. Wracając do charakterystyki fazy badań właściwych Habilitantka określiła, że cała procedura badań empirycznych realizowana była w latach 2016-2018. W tym okresie realizowana więc była także faza badań wstępnych. Przyjmując, że okres ten to całe trzy lata oraz że faza wstępna zajęła jedynie do pół roku, oznaczałoby to, że przez pozostałe 30 miesięcy Habilitantka zrealizowałaby średnio w każdym miesiącu ponad pięćdziesiąt wywiadów pogłębionych i studiów przypadków tych 1569 przedsiębiorstw objętych fazą badań właściwych. Z treści monografii wynika, że Habilitantka przygotowując metodykę badań bazowała przykładowo na monografii W. Czakona poświęconej studiom przypadków, do której się odwołuje. Oznacza to, że rozumie klasyczne kanony tej metody spójne przecież z dorobkiem R. Yin czy K. Eisenhardt. Jak zatem możliwe było przeprowadzenie tak dużej ilości studiów przypadków w tak krótkim czasie?

Powyższe w zestawieniu z zawartością merytoryczną prezentowanych wyników sugeruje, że Habilitantka w fazie badań właściwych nie realizowała studiów przypadków ani wywiadów pogłębionych. Najprawdopodobniej opierała się na badaniach ankietowych o czym może świadczyć stwierdzenie „Kwestionariusz badania zawierał 87 pytań, ankiecie zostało poddanych łącznie 1569 przedsiębiorstw” zawarte w pierwszym akapicie pkt 5.4 monografii. Nie podważając w tym miejscu wartości badań ankietowych jako metody, należy zwrócić uwagę, że są one czymś zupełnie innym niż studia przypadków i pogłębione wywiady. Utożsamianie tych metod świadczy o braku

wiedzy metodycznej niezbędnej dla poprawnego zrealizowania postępowania badawczego w dyscyplinie nauk o zarządzaniu i jakości.

Ocena merytoryczna monografii

Struktura monografii opiera się na wstępie, siedmiu rozdziałach oraz Podsumowaniu i wnioskach.

Rozdział pierwszy poświęcony został prezentacji podstaw dorobku teoretycznego z zakresu zarządzania informacją i wiedzą. Niestety prezentuje on podręcznikowe rozważania o zupełnie podstawowym charakterze. Pojawiają się też w nim nieprzemysłane w mojej ocenie koncepcje będące wynikiem opracowania własnego Habilitantki jak to prezentowane na rys. 1.16, gdzie symbolicznie wskazane fazy zarządzania zmianą w inicjatywach zarządzania informacją i wiedzą uruchamia „zamrożenie”, następnie następuje po nim „rozmrózenie” a ostatnim elementem jest „zmiana”. Nie mam podstaw, żeby zarzucać Habilitantce zupełny brak rozeznania w teoriach zmian organizacyjnych, ale uważam, że nie włożyła należytej staranności w poprawne przedstawienie proponowanego modelu koncepcyjnego. W rozdziale tym wyraźnie brakuje natomiast wykazania na danych i faktach, iż zarządzanie wiedzą stanowi współcześnie istotne źródło przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw. Wykazywałyoby to dobitnie orientację Habilitantki w zarządczych uwarunkowaniach roli i wpływu informacji i wiedzy na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Rozdział drugi poświęcony został omówieniu bezpieczeństwa zasobów informacyjnych i wiedzy w przedsiębiorstwie. metodyki i procedury badawczej omawianej w monografii. Niestety i ten rozdział prezentuje podręcznikowy, zupełnie podstawowy poziom rozważań. Jest to w moim przekonaniu spowodowane skąpym oparciem się na aktualnej literaturze przedmiotu. Nie pomaga też zdecydowana dominacja krajowych źródeł. W tak dynamicznie rozwijającym się obszarze jakim jest bezpieczeństwo informacji i wiedzy szersze odwołanie się do współczesnych publikacji światowych zdecydowanie podniosłoby jakość i wartość tego rozdziału wykazując tym samym niezbędny poziom wiedzy Habilitantki. A w zamian, oprócz braku kluczowych aktualnie zagadnień, można zauważyć kontrowersyjne stwierdzenia, iż np. „bezpieczeństwo to brak ryzyka” (str. 55, gdzie definicja opiera się na pozycji literaturowej poświęconej metamarketingowi), czy że „bezpieczeństwo jest procesem ciągłym” (str. 74). Nie chcąc w tym miejscu wdawać się w wyjaśnienia dlaczego nie uważam tych stwierdzeń za poprawne poprzestane tylko na zwróceniu uwagi na fakt, iż są ze sobą sprzeczne (pierwsze stwierdzenie oznacza, że bezpieczeństwo to stan a drugie, że proces) a Habilitantka nie odniosła się do tej sprzeczności.

Kolejny, trzeci rozdział poświęcony został prezentacji kultury organizacyjnej i klimatu organizacyjnego jako elementów wpływających na wiedzę i jej bezpieczeństwo. To potencjalnie ważny dla rozważań i budowanej koncepcji teoretycznej rozdział. Jest dla mnie zatem zrozumiałe, że Habilitantka postanowiła wyodrębnić podejmowaną w nim tematykę do odrębnej części monografii. Jednakże uwagę zwraca opieranie się w prezentacji zagadnień kultury organizacyjnej głównie na źródłach dotyczących systemów informatycznych oraz bezpieczeństwa. Równocześnie Habilitantka dość swobodnie traktuje „aktualność” cytowanych badań, przytaczając za takie badania publikowane w początkach lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku. Uważam także, że biorąc pod uwagę znaczenie kultury organizacyjnej dla rozważań i koncepcji Habilitantki właściwym byłoby szersze oparcie się na dorobku naukowym bezpośrednio związanym z kulturą. Pozwoliłoby to na szersze a zapewne też świeże spojrzenie na to zagadnienie. Nieco rażące jest także przedstawienie już na pierwszej stronie tego rozdziału podstawowych cech stanowiących w przedsiębiorstwie o jego kulturze w formie własnej typologii Habilitantki nie podpartej źródłami literaturowymi.

Rozdział czwarty jest krótką prezentacją założeń metodycznych przeprowadzonych badań empirycznych. Osobiście uważam, że duża dysproporcja w wielkości rozdziałów jako głównych części monografii świadczy o kłopotach autora w stworzeniu jasnej i klarownej struktury pracy. W analizowanej monografii to jeden z dwóch rozdziałów wyraźnie odbiegających rozmiarem od pozostałych. Niezależnie od tego należy podkreślić, że Habilitantka zaprezentowała w nim kluczowe informacje dotyczące zastosowanej procedury badawczej. Jak zaznaczyłem już wcześniej w ocenie problematyki, celów i metod badawczych, przedstawione w tym miejscu kluczowe konstrukty modelu badawczego Habilitantki nie są spójne z tymi prezentowanymi we wstępie monografii. Odmienne zdefiniowane są problem i cel badań. Tu również zadeklarowane jest przeprowadzenie studiów przypadków na grupie 1569 przedsiębiorstw. Charakterystyka operacjonalizacji modelu badawczego w zakresie pomiaru zmiennych wskazuje także, że Habilitantka opiera badania na ankiecie i wyciąganiu wniosków z analizy statystycznej uzyskanych odpowiedzi respondentów.

Kolejny, piąty rozdział poświęcony jest prezentacji wyników badań skupiając się na zasobach informacji i wiedzy w kontekście ich bezpieczeństwa w przedsiębiorstwie. Habilitantka prezentuje w nim wyniki odpowiedzi uzyskane z badań ankietowych. Uwagę zwraca jednak przeplatanie prezentacji wyników z przytaczaniem koncepcji literaturowych, które przyjmuje bardziej formę podręcznikową aniżeli dyskusji nad wynikami badań (str 147-153). Równocześnie po kolejnej części prezentacji wyników badań ankietowych Habilitantka nie podejmuje już żadnych rozważań ani dyskusji kończąc ten rozdział. W niektórych miejscach nie jest także jasne skąd pochodzą dane prezentowane przez Habilitantkę. Przykładowo na str. 135, na Rys. 5.5. Habilitantka

stwierdza, że prezentuje on wyniki pytania „jakie zasoby są najważniejsze z punktu widzenia polityki bezpieczeństwa?”. Jednak w załączniku prezentującym kwestionariusz badawczy nie ma takiego pytania. Podobna sytuacja dotyczy danych dotyczących liczby incydentów (bezpieczeństwa?) oraz strat przedsiębiorstw w związku z tymi incydentami. W prezentacji wyników występują także sytuacje, w których pytania w załączonym kwestionariuszu brzmią odmiennie do przytaczanych w tekście. Sposób podejścia do uzyskanych wyników, ich prezentacji i omówienia skłania do stwierdzenia, że ma ono charakter nieuporządkowany, miejscami publicystyczny i nie wypełniający wymogów badania naukowego.

Rozdział szósty poświęcony został kluczowym czynnikom wpływającym na bezpieczeństwo zasobów informacji i wiedzy w przedsiębiorstwie. Habilitantka wraca w nim do prezentacji rozważań teoretycznych odnoszących się zarówno do normatywnych modeli opisujących systemy zarządzania (jak ISO 27000) jak i własnych przemyśleń dotyczących kształtowania bezpieczeństwa zasobów informacji i wiedzy. Rozważania te stanowią trzy czwarte tego rozdziału a po nich Habilitantka wraca do prezentacji wyników przeprowadzonych badań. Sprawia to wrażenie, że mają one niejako korespondować z rozważaniami teoretycznymi i stanowić rozwinięcie rozważań teorii twórczych. W mojej ocenie rzeczywistość jest inna. Habilitantka przytaczając badania ankietowe i posiłkując się metodami statystycznymi stara się zweryfikować poprawność odpowiedzi oraz faktyczny stan w zakresie systemów bezpieczeństwa informacji i wiedzy. Podejście takie jest jednak moim zdaniem nieuprawnione. Badanie ankietowe odzwierciedla bowiem stan świadomości respondentów co do różnych aspektów bezpieczeństwa informacji. Jednak jak wskazuje dobra praktyka oraz metodyka oceny stopnia wypełniania norm (np. w systemach ISO) czy stopnia osiągnięcia dojrzałości (w modelach dojrzałości) jakość osiągniętych wyników zależy w dużej mierze od opanowania przez asesora metody pomiaru i dostępu do danych i faktów obrazujących oceniane przejawy i cechy w organizacji. Habilitantka nie miała możliwości zapewnienia tego warunku w tak przeprowadzonym badaniu ankietowym. Uzyskane wyniki pokazują zatem subiektywną ocenę zjawisk bez uwzględnienia poziomu świadomości respondentów oraz wiarygodności ich oceny wynikającej z opierania się na danych i faktach. W ostatniej części tego rozdziału Habilitantka prezentuje „model systemu bezpieczeństwa przedsiębiorstwa”. Jest on w moim przekonaniu raczej modelem budowy (rozwoju) systemu bezpieczeństwa informacyjnego, gdyż koncentruje się na procesie kształtowania systemu a nie samym systemie.

Ostatni, siódmy rozdział jest 4,5 stronicową prezentacją koncepcji kultury bezpieczeństwa w zakresie informacji i wiedzy w przedsiębiorstwie. W rzeczywistości prezentuje propozycję arkusza oceny kultury bezpieczeństwa przedsiębiorstwa. Jak

rozumiem, przedstawia on zwieńczenie rozważań Habilitantki choć nie wykazała ona jasno toku rozumowania, który doprowadził Ją na podstawie badań do takiej propozycji. Jeśli taki był cel to z perspektywy metodycznej właściwsze byłoby podporządkowanie badań empirycznych budowie i weryfikacji modelu dojrzałości kultury bezpieczeństwa informacji i wiedzy w organizacji. Jednak wymagałoby to przyjęcia zupełnie innej metodyki prowadzenia badań empirycznych.

Wartym omówienia jest Podsumowanie i wnioski monografii. Habilitantka prezentuje w nim podsumowanie przeprowadzonych badań, przywołanie celu głównego pracy (niespójne z dwoma wcześniej zadeklarowanymi), przywołanie hipotez i odniesienie się do weryfikacji szczegółowych celów i hipotez, wypunktowanie wkładu pracy do rozwoju nauk o zarządzaniu (którego nie podzielam, ale omawiam je w dalszej części) oraz propozycji kierunków dalszych badań.

Podsumowując, w mojej ocenie monografii dominują zatem uwagi i oceny krytyczne, których podsumowanie przedstawiam poniżej.

Po pierwsze, mimo bardzo atrakcyjnej problematyki Habilitantka nie oparła się na aktualnym dorobku światowej literatury przedmiotu. W sytuacji, gdy przedmiot Jej badań podlega bardzo szybkiemu rozwojowi, opieranie się na opracowaniach w większości ponad dziesięcioletnich (ponad 60% źródeł) i ponad dwudziestoletnich (ponad 20% źródeł) nie jest aktualne. Jednocześnie można wysunąć tezę, że Habilitantka generalnie stroniła od anglojęzycznej literatury przedmiotu (poniżej 18% źródeł). Sytuacja taka w opracowaniu dotyczącym tematyki bezpieczeństwa informacji oznacza, że ma ona charakter wtórny a podejmowane zagadnienia nie są aktualnie kluczowymi.

Po drugie, istotną słabością przedstawionego postępowania badawczego jest jego strona metodyczna. Habilitantka zupełnie odmiennie określa problem badawczy i cele w różnych częściach monografii: wstępie, rozdziale 4 – metodycznym oraz podsumowaniu monografii. Stosuje zamiennie, bądź myli, metodę badań ankietowych ze studiami przypadków i pogłębionymi wywiadami. Przywołuje w wynikach odpowiedzi na pytania, których nie ma ankiecie prezentowanej w załączniku monografii. Przedstawiając wyniki badań przeplata je przywołaniami literatury przedmiotu nie przeprowadzając właściwej dyskusji uzyskanych wyników.

Po trzecie, monografia nie jest poświęcona rozwiązaniu jednoznacznie postawionego problemu naukowego. Habilitantka skupia się w niektórych częściach na czynnikach wpływających na stan bezpieczeństwa informacji i wiedzy, w innych na kulturze organizacyjnej, w jeszcze innych na proponowaniu różnych autorskich narzędzi. Te aspekty nie są powiązane ze sobą ani celami pracy ani metodyką postępowania

badawczego, która gwarantowałaby logiczny, naukowy tok postępowania prowadzący do rozwiązania postawionego problemu badawczego.

Ocena rozprawy od strony formalnej

W ocenie monografii od strony formalnej należy uznać przewagę silnych stron. Została ona starannie opracowana, jest napisana komunikatywnym i jasnym językiem. Uznaję, iż jej strona formalna jest poprawna a zaistniałe błędy nie umniejszają jej wartości.

Ocena wkładu w rozwój nauk o zarządzaniu i jakości

Jak wspomniałem wcześniej, podjęta problematyka ma niewątpliwie potencjał teoriiotwórczy. Podejmowany problem naukowy dotyka w moim przekonaniu istotnych wyzwań, przed jakimi stają współczesne przedsiębiorstwa. Równocześnie, w moim przekonaniu, przedmiot rozważań Habilitantki mieści się w dyscyplinie nauk o zarządzaniu i jakości.

Habilitantka w przedłożonym autoreferacie nie wyłożyła jednoznacznie argumentów świadczących o znacznym wkładzie monografii w rozwój dyscypliny nauk o zarządzaniu i jakości. Przedstawiła je jednak w samej monografii. Są one wyrażone w 7 punktach mających stanowić wkład w rozwój nauk o zarządzaniu. Z przedstawionych siedmiu (błędnie ponumerowanych jako osiem), nie zgadzam się w zupełności z czterema. Habilitantka nie ujęła kompleksowo problematyki zarządzania informacją i wiedzą w kontekście bezpieczeństwa. Zaprezentowała podstawowe, podręcznikowe ujęcie nie oparte na aktualnej literaturze przedmiotu. Habilitantka nie wypełniła luki w zakresie porządkowania zjawisk odnoszących się do wykorzystania bezpieczeństwa zasobów informacji i wiedzy w kontekście kultury organizacyjnej. Nie uporządkowała opisu, struktury, modelu dojrzałości takich zjawisk. Habilitantka nie opracowała metody oraz nowych narzędzi pomiaru sieci kultury bezpieczeństwa. Nie wyjaśniła pojęcia sieci kultury i nie opracowała metod i narzędzi pomiaru sieci kultury. Habilitantka nie wypełniła także luki związanej z niepoświęcaną uwagi czynnikom ludzkim i kulturowym wpływającym na bezpieczeństwo informacji i wiedzy. Odniosła się do nich w niewielkim stopniu.

Habilitantka częściowo wypełniła trzy postulowane przez siebie aspekty wkładu w rozwój nauk o zarządzaniu i jakości. Po pierwsze podjęła badania dot. wpływu czynników wewnątrz- i zewnątrzorganizacyjnych na bezpieczeństwo zasobów przedsiębiorstwa. Badania przeprowadziła metodycznie niepoprawnie co powoduje, że ich wartość teoriiotwórcza nie spełnia wymogów na poziomie prowadzonego

postępowania. Nie badała także bezpieczeństwa zasobów i bezpieczeństwa przedsiębiorstwa a bezpieczeństwo informacji i wiedzy w przedsiębiorstwie. Uogólnianie tego typu występujące w wielu miejscach monografii jest nie tylko nieuprawnione, ale też podważa naukowy charakter procesu badawczego Habilitantki. Po drugie można uznać, iż uzupełniła niedobór wiedzy w naukach o zarządzaniu w zakresie roli bezpieczeństwa informacji i wiedzy i wpływu kultury organizacyjnej na bezpieczeństwo. Niemal każde opracowanie w takim temacie może stanowić uzupełnienie wiedzy. Jednak poziom tego uzupełnienia jest znikomy. Po trzecie opracowała jeśli nie jedyną to niewątpliwie rzadką w krajowej literaturze przedmiotu publikację dotyczącą kulturowych aspektów rozwijania systemów bezpieczeństwa informacji i wiedzy w przedsiębiorstwie. Jednakże nie zdołała faktycznie zintegrować krajowego i światowego dorobku w tym zakresie z uwagi na opieranie się w badaniach literaturowych po pierwsze na starszych publikacjach (uwzględniając tempo rozwoju wiedzy w zakresie bezpieczeństwa informacji) a po drugie na publikacjach w dużej mierze o charakterze podręcznikowym.

Podsumowując ocenę monografii „Zarządzanie zasobami informacji i wiedzy jako determinanta bezpieczeństwa przedsiębiorstwa” zgłoszonej, jako osiągnięcie naukowe, uważam, że jej tematyka podejmuje istotne zagadnienia, leżące w obszarze dyscypliny nauk o zarządzaniu i jakości. Jednakże wskazane słabości dotyczące jakości, aktualności i wartości badań teoretycznych, słabości metodycznej badań empirycznych oraz braku rozwiązania jednoznacznie określonego problemu naukowego uniemożliwiają mi ocenienie zgłoszonej monografii jako osiągnięcia stanowiącego znaczny wkład dr Justyny Żywiołek w rozwój dyscypliny nauk o zarządzaniu i jakości w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt 2a Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku.

IV. Ocena aktywności naukowej dr Justyny Żywiołek

Poniżej skupiam się na ocenie aktywności naukowej Habilitantki. Zgodnie z art. 219 ust. 1 pkt 3 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku w postępowaniu habilitacyjnym ocenie podlega fakt wykazywania się istotną aktywnością naukową.

Do dorobku naukowego Habilitantki po uzyskaniu stopnia doktora należy zaliczyć 68 publikacji w tym 8 posiadających IF. Habilitantka jest także autorką 2 monografii, z których jedna została zgłoszona jako osiągnięcie naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości i została przeanalizowana powyżej. Na tej podstawie dorobek publikacyjny Habilitantki można uznać za zadawalający w odniesieniu do wymogów określonych w art. 2019, ust. 1, pkt 3 Ustawy.

Habilitantka wygłosiła 2 referaty na konferencjach zagranicznych. Jej dorobek jest upowszechniony w środowisku nauk o zarządzaniu w stopniu zadawalającym.

Podsumowując, aktywność naukową Habilitantki od uzyskania stopnia doktora oceniam jako zadawalającą.

V. Konkluzja oceny

W oparciu o przeprowadzoną ocenę osiągnięć dr inż. Justyny Żywiołek stwierdzam, że monografia pt.: „Zarządzanie zasobami informacji i wiedzy jako determinanta bezpieczeństwa przedsiębiorstwa” podejmuje istotne zagadnienia, odnoszące się do głównego nurtu rozwoju dyscypliny nauk o zarządzaniu i jakości. Jednakże wskazane słabości dotyczące jakości, aktualności i wartości badań teoretycznych, słabości metodycznej badań empirycznych oraz braku rozwiązania jednoznacznie określonego problemu naukowego uniemożliwiają mi ocenienie zgłoszonej monografii jako osiągnięcia stanowiącego znaczny wkład dr Justyny Żywiołek w rozwój dyscypliny nauk o zarządzaniu i jakości w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt 2a Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku.

Aktywność naukową Habilitantki w okresie od czasu uzyskania stopnia doktora oceniam jako zadawalającą.

Uwzględniając powyższe, w świetle ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku, oceniam, iż osiągnięcia naukowe Habilitantki nie spełniają kryteriów określonych w art. 219 teźże Ustawy.

Wyrażam zatem negatywną opinię w sprawie nadania dr inż. Justynie Żywiołek stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk o zarządzaniu i jakości.

Wrocław, 24 maja 2023

Grzegorz Bełz

